

С ЛЮБОВ И ГРИЖА КЪМ ДЕЦАТА

Пламена Златкова

В библиотечната структура на България за съжаление няма обособени детски библиотеки. Функциите и задачите им се изпълняват от детските отдели към регионалните и читалищните библиотеки, а също и от училищните библиотеки.

В българските висши училища, в които се подготвят библиотекари, една от задължителните дисциплини е „Библиотечни фондове“. В програмата ѝ се предвижда изучаването на видовете библиотечни фондове, принципите, източниците и начините за тяхното набавяне, комплектуване, регистрация и проверка, организация и опазване, но не са застъпени проблемите на спецификата в изграждането на фондовете за деца. Но именно децата са тези, които ще доизградят информационното общество, основаващо се на знанието, поради което към тях трябва да е насочено вниманието на всички библиотекари, осъществяващи библиотечно-информационното им обслужване. Децата са тази група читатели, която трябва да привлечем от ранна детска възраст към книгата и библиотеките, като ги превърнем в привлекателно и дружелюбно място за тях. Това обаче е трудно постижимо без добро познаване на детската психология, на особеностите на детското четене и на изграждането на фондове, предназначени за тях.

На тези важни и интересни проблеми е посветена книгата „Библиотечни фондове за деца“*. Нейни автори са Юрий Столяров, Александра Маркина (1942–1998), Татьяна Сомова и Олга Старовойтова – известни руски библиотековеди, които са натрупали значителен опит по проблемите на детските библиотеки и особеностите на библиотечните фондове за деца.

* Библиотечный фонд для детей : Учебное пособие / Юрий Н. Столяров и др. ; Ред. Юрий Н. Столяров. – Москва: Школьная библиотека, 2005. – 248 с.

Други авт.: А. В. Маркина, Т. Н. Сомова, О. Р. Старовойтова.

Проф. д.п.н. Юрий Столяров е основател и академик-секретар на отделение „Библиотекознание“ към Международната академия по информатизация, която е асоцииран член на ООН и действителен член на Академията по хуманитарни науки. Над 20 години е завеждащ катедра „Документални ресурси и документационно осигуряване“ в Московския държавен университет за култура и изкуство (МГУК), а целият му

Ю.Н. Столяров, А.В. Маркина,
Т.Н. Сомова, О.Р. Старовойтова

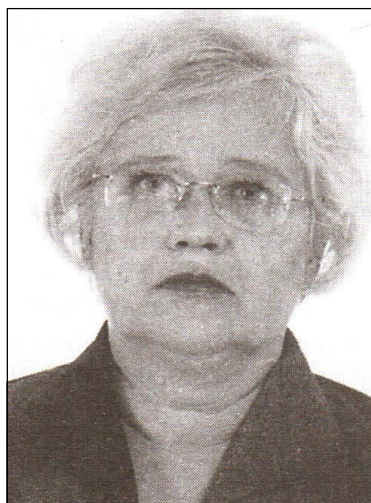
БИБЛИОТЕЧНЫЙ ФОНД ДЛЯ ДЕТЕЙ

МОСКВА
“Школьная библиотека”
2005

Авторите на изданието

професионален живот на преподавател и учен е свързан с теорията на библиотекознанието и библиотечните фондове. Има над 800 публикации по широк кръг библиотековедски проблеми. В обсега на интересите му попадат и проблемите на изграждането на библиотечните фондове и обслужването на децата в библиотеките.

Проф. Александра Маркина е работила в Източно-сибирския държавен институт по културата, където е защитила и своята дисертация „Проблеми на изграждането на книжното ядро на масовите библиотеки“. Била е професор в катедра „Библиотечни фондове и каталози“ в МГУК и е първосъздател на лекционния курс „Библиотечни фондове за деца“ и както автор на първото

учебно пособие в Русия по тази тематика, поради което то е поставено в основата на рецензираното тук издание.

Другата авторка на книгата е доц. д-р Ольга Старовойтова. Тя е преподавател в Санкт-Петербургския университет по култура и изкуство и е посветила на библиотечната професия повече от 35 години от живота си. Професионалните ѝ интереси са насочени към организацията на работата в училищните библиотеки, подготовката на кадри за детските и училищните библиотеки, проблемите на четенето на учители и ученици.

Най-младата съавторка е д-р Татяна Сомова, която от 2005 г. завежда катедра „Библиотекознание и библиография“ към Московския държавен университет за

култура и изкуство. Защитила е дисертация на тема „Детската библиотека: специфика на краеведската работа“ и е учен от школата на проф. Юрий Столяров.

Тази книга, която няма аналог в света, е структурирана в предисловие, въведение, 5 глави, именен показалец, препоръчителна литература и приложения.

В предисловието, написано от проф. Столяров, който е един от най-известните руски библиотековеди в света, се изяснява, че за основа на настоящото учебно пособие е послужила книгата на Александра Маркина, смятана за основоположник на това библиотековедско направление.

В краткото въведение авторите посочват мотивите за написване на този труд. Сред водещите аргументи е схващането им за значението и ролята на библиотечния фонд за деца, като главен източник на информация за тях по всички отрасли на знанието и области на човешката дейност. Тук те споделят и разбирането си за детския фонд, който в детските и училищните библиотеки изпълнява преди всичко възпитателни и самообразователни функции и играе важна роля в процесите на подготовката на младите хора за живота им на възрастни.

В **глава 1** „Създаване и развитие на библиотечните фондове за деца“ е направен аналитичен преглед на историческите предпоставки за тяхното възникване и формиране за времето от XI век, когато княз Ярослав Мъдри създава в киевската църква „Св. София“ (1037 г.) библиотека, която изпълнява и ролята на училищна – до днес. Направен и кратък обзор върху схващанията на видни руски библиотековеди, като Л. Б. Хавкина, Е. Н. Медински, Д. И. Писарев, В. Г. Белински, А. И. Херцен, Н. А. Добролюбов и др., които полагат теоретичните основи на дисциплината. В полезрението им попада и необходимостта от изграждането на специфични фондове – за деца инвалиди. Разисквани са и гледища от края на 90-те години на XX век за ролята на детските библиотеки, за статута и пълноценното съдържание на фондовете им, с които те обслужват децата, които са бъдещето на всяка нация и които многократно възвръщат в бъдеще средствата, вложени за книги и библиотеки в настоящето.

Анализира се съвременното състояние на фондовете за деца в руските библиотеки, които също като българските страдат от липсата на достатъчно финансови средства, от лошо и нередовно комплектуване, от похабяването на библиотечните документи. Затова и един от въпросите, които често се обсъждат от професионалната общност, е: дали е необходимо едновременно

ното поддържане и на детски библиотеки, и на библиотеки за възрастни? Търсейки отговор на въпроса, авторите са направили редица проучвания, от които е видно, че 52,3 % от читателите в страната са деца, което мотивира необходимостта от приоритетното им библиотечно-информационно обслужване.

Като неизменна част от детските фондове са разгледани тези на училищните библиотеки. Погледите на авторите са обърнати към тяхното актуално състояние и ролята им за формирането на информационното общество, което се изгражда върху основата на знания.

Авторите са направили обзор на състоянието на детските и училищните библиотеки не само в Русия от XI до началото на XXI век, но и в редица западни страни на света. За първи път в руското библиотекознание е очертано състоянието на фондовете на детските и училищните библиотеки в страни като Германия, САЩ, Франция, Япония, в които върху основата на специални закони е създадена мрежа от такива библиотеки, които са обект на специални грижи от страна на държавата и обществото. Подчертава се, че поради високата им степен на компютъризация те предлагат на своите читатели големи възможности за ползване на Интернет, енциклопедии и речници на CD, електронна поща и други документи, които подпомагат активно учебния процес и изпълняват образователни функции.

Във **втора глава** авторите са изяснили предназначението и функциите на фондовете на детските библиотеки. Тук са разгледани въпросите, изясняващи съдържанието им от гледна точка на читателските интереси, факторите, които определят съдържателните аспекти и формирането на ядро на фонда, чрез чийто състав се стимулира жаждата за четене у децата. Изяснена е и зависимостта между възрастта на читателите и техните интереси, както и принципите за изграждане на ядро на детския библиотечен фонд. Разискват се и проблемите на комплектуване на детската литература.

Глава 3 авторите са посветили на основополагащите закони, критерии и принципи за изграждането на фондове от детска и юношеска литература, чието познаване гарантира формирането на качествен фонд, който да съответства на реалните и адекватни информационни потребности на читателите и да гарантира изпълнението на образователните функции на библиотеката. Приведени са и примери от практиката, с които авторите показват състоянието на фондовете и съответствието им на реалността.

В тази глава са анализирани и някои от документите на ИФЛА – Манифест на ИФЛА за Интернет, Кон-

венцията на ООН за правата на децата, в които авторите откриват някои неприемливи тези за пасивната роля на библиотекаря, като повдигат доста морални въпроси и ги поставят за размисъл пред професионалната общност.

В глава 4 „Структура на фонда на детската библиотека“ авторите изясняват видовата класификация на документите, препоръките на ИФЛА за обема на фонда и за критериите, на които е необходимо да отговорят документите, за да бъдат включени в него – високо качество, съответствие между възрастта и интересите на читателите, актуалност и точност на информацията, изискване да отразяват различни възгледи, позиции и мнения, съответствие със спецификата на местната култура, съвпадение с общочовешките ценности. В условията на международното сътрудничество тези препоръки са напълно приложими, поради което са намерили място в друг документ, разработен в Русия, в който е фиксирана политиката – за изграждане на фондовете, наричащ се „Структурен модел на библиотечния фонд“. В главата са изяснени подробно признаците за структурирането на фонда им, определящи оптималния вариант на структурата, която трябва да бъде съобразена преди всичко с приоритета на решаваните от нея задачи и с финансовите възможности на библиотеката.

Посочени са и девет основни признака, които имат определяща роля за структурирането на фонда: структурата на библиотеката или на институцията, на която принадлежи библиотеката, степента на концентрация на масива от документи в подфондовете на библиотеката, степента на използваемост на фонда, възрастта на читателите (този признак често е водещ), езикът на публикуваните документи, формираните подфондове в детските библиотеки и отрасловото им съдържание, видовото многообразие и ценността на документа, прилагането на които е условие за създаването на надежден фонд с високи възпитателни и образователни възможности.

Краеведският фонд има важно значение за работата на всички библиотеки, но в детската библиотека то е още по-голямо, защото чрез него малките читатели за първи път се сблъскват с информацията не само за своя край, но и за страната си, поради което е необходимо особено внимание при неговото формиране и организация. Затова на него е посветена последната глава 5 „Специфика на краеведския фонд в детската библиотека“, написана от Т. Сомова. В нея авторката дефинира някои основни терминологични понятия като

„краеведски фонд“ и „краеведски документ“, а също и „краеведска литература“ като понятие с по-широко съдържание.

Сомова аргументира схващането си, че особено значение за краеведския фонд имат включените в него документи, които са с универсален характер от гледна точка на съдържанието им и трябва да отговарят на целите и задачите и на библиотеката, и на краеведските интереси на читателите. Авторката споделя с читателите на това ръководство виждането си за състава на идеалния краеведски фонд.

Като всеки библиотечен фонд и краеведският има свое ядро, което би трябвало да има също универсален характер и да включва документи с особена ценност и значимост. За правилното организиране на всеки фонд, в това число и на краеведския, е необходимо системно изучаване на читателските потребности и въпроси. Ядрото трябва не само да е универсално, но и да включва информация, подходяща за деца.

Тази уникална със съдържанието си книга, която няма аналог в световното библиотекознание, завършва с осем особено полезни приложения: Конвенция за правата на децата, Етичен кодекс на училищните библиотекари в Русия, Ръководство на ИФЛА за детските библиотеки, Ръководство на ИФЛА за училищните библиотеки, Препоръки на ИФЛА за библиотечното обслужване на подрастващи и младежи, Ръководство на ИФЛА за библиотечно обслужване с аудио-визуални материали, които съдържат важни документи с препоръки на ИФЛА, чието съдържание е насочено към проблемите на работата с деца и детските библиотеки.

В приложения 3 и 8 проф. Юрий Столяров изяснява своята лична позиция за етичното кредо на библиотекаря и концепцията на Н. А. Рубакин за подбора на книгите за деца и ръководството на детското четене, която е актуална и днес.

Особено полезен е и списъкът на препоръчаната литература по темата на изданието, с която значително се повишават неговите информационни възможности.

Водени от дълбокото си убеждение, че не посадим ли любов към книгата и четенето у децата в днешния ден, обществото ще ги загуби утре, а те са бъдещето на всяка нация, проф. Юрий Столяров и неговите съавтори са създали уникално издание, адресирано към студентите от библиотечно-информационните факултети и работещите в детските и училищните библиотеки. Поради липсата на издание с аналогично съдържание то ще се използва с успех и от професионалната общност в България.

**В ГРАДА ПОД СИНИТЕ
КАМЪНИ –
ЗА ДЕСЕТИ ПЪТ
НАЦИОНАЛЕН ФЕСТИВАЛ
НА КНИГАТА ЗА ДЕЦА**

От 7 до 9 май 2008 г. в Сливен се проведе десетият Национален фестивал на детската книга. Юбилейният форум бе организиран от Регионалната библиотека „Сава Доброплодни и сливенската община, областната управа и местния Ротари клуб, под патронажа на първата дама г-жа Зорка Първанова и с подкрепата на Италианския културен институт в столицата. Премиери на детски книги, литературни състезания за деца, срещи с детски писатели, пресконференции, трубадурски двубой, концерти и театрални спектакли, карнавално шествие отбелязаха значимото събитие. Сред проявите бяха официалната церемония по награждаването на участниците в Националния литературен конкурс на тема „Историята на една омагьосана книга“ и Националния пленер за детска рисунка на тема „Приключения в приказния свят“, като бе открита и изложба на наградените творби; церемония по връчване на националната награда за принос в детското книгоиздаване „Константин Константинов“. В категорията за *цялостен принос* носители на наградата са Валери Петров (2004), Георги Константинов (2005), Катя Воденичарова (2006) и Леда Милева (2007). В категорията *автор* носители на наградата са Виктор Самуилов (2005), Севда Севан (2006), Панчо Панчев – Дядо Пънч(2007). В категорията *издателство* носители на националната награда „Константин Константинов“

последователно са издателство „Фют“(2004), през следващите години издателските къщи „Хермес“ и „Жанет 45“ООД, а за 2007 г. първото частно детско издателство у нас „Златното пате“. По повод на фестивала бе издаден и юбилейният цветно илюстриран вестник „10 години Национален фестивал на детската книга (брой единствен, 7 май 2008 г.).

В рамките на юбилейната проява се проведе и Националната кръгла маса с международно участие „Детската книга на XXI век и нейните читатели“. Главният редактор на сп. „Издател“ доц. д-р Лъчезар Георгиев участва с доклад „Композиционни особености и оформителски подходи в съвременната детска книга у нас“. Сред участниците бяха изтъкнати специалисти, писатели, университетски преподаватели. В края на кръглата маса по проблемите на детската книга се изказаха Клара Будавари – председател на Съюза на унгарските библиотекари, писателите Георги Константинов и Панчо Панчев. Докладите на участниците в кръглата маса бяха публикувани в сборник и предварително раздадени, което направи приятно впечатление за високото ниво на организация както на научния форум, така и на всички онези рекламни и издателски прояви, свързани с фестивала.

Издател

ЗА КОЛОДАТА НА ЧУВСТВАТА И ПРОНИКНОВЕНИЯТА НА ЕДИН МЛАД ТВОРЕЦ

Неотдавна излезе от печат стихосбирката на г-жа Здравка Шейретова „Колода от чувства“. Книгата е осъществена от великотърновското издателство „Абагар“, със съдействието на плевенската община и фирми спонсори. Оформлението на стилната многоцветна корица е дело на г-н Любомир Попов, който е и автор на впечатляващите чернобели илюстрации в книжното тяло, удачно допълващи творческите послания на пое-

тесата. Предпечатната подготовка и графичният дизайн са осъществени от плевенското книгоиздателство „Северно ехо“.

Преди да кажем няколко думи за изданието, нека припомним, че г-жа Здравка Шейретова е родена в борческата Бяла черква и завършва библиотечна специалност във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. В момента работи като библиотекар в Регионална библиотека „Хр. Смирненски“. Свои поетични творби и хумористични разкази публикува в централния и местния печат, дейно участва в живота на плевенското писателско дружество.

Преглеждайки тази първа книга на г-жа Здравка Шейретова, оставаме с приятно чувство за добре свършена творческа работа. Стиховете са една своеобразна палитра от самовгълбяване в лесно ранимата авторова душевност и тревожно виждане в реалността на живия, шумен и многолик живот. Любовни трепети, сполучливи асоциации, находчиви метафори, пейзажни – почти акварелни тонове, но и гневни реплики към света – маскарад от злоба и завист, изпълват страниците на това дълго премисляно и изстрадано издание. Прави впечатление добрата композиция на своеобразния поетичен сборник с включването на циклите „Живителен дъх от трева“, „Стига ми аз да обичам“ и „Присъда“.

Като поздравява възпитаничката на катедра „Библиотекознание и масови комуникации“ при Велико-търновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, „Издател“ пожелава **на добър път** на г-жа Шейретова в нелеката мисия на твореца. Ние знаем колко трудно е това в динамичното и глобализирано наше съвремие. Но да си творец си остава мисия, призвание и вътрешна потребност, затова нека не спираме да насърчаваме с подобни издателски прояви родното слово и българската книга.

В края на м. юни 2008 г. великотърновското издателство "Фабер" ни поднесе приятна изненада – излезе от печат новата белетристична книга на доц. д-р Лъчезар Георгиев – ръководител на катедра Библиотекознание и масови комуникации при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ – сборника с разкази „Ярост“. Редактор на великолепно оформеното с мека и твърда подвързия издание е преподавателят от катедрата доц. д-р Стефан Коларов, а заслуга за стилния графичен дизайн на корицата има самият президент на издателството г-н Нейко Генчев. Илюстрациите в книжното тяло са дело на студентката от специалност Книгоиздаване при катедрата Ралица Петрова. Книгата е с резюме и съдържание на английски език и удачно може да се ползва при международния книгообмен. Тук публикуваме първия разказ, с който започва белетристичният сборник.

ИСУСОВИ ЛИВАДИ

Разказ

Лъчезар Георгиев

1.

– Последна спирка! – извърна се шофьорът и вдигна рамене. – По мобилния се обадиха да се връщам, проходът е затворен, преспи големи колкото човешки ръст имало и няма кой да ги разрине.

– Зимата пак ни изненада, а? – завъртя глава пътникът зад Анета и изруга тихичко, после си застыга багажа. Беше среден на ръст, към петдесетте, имаше топли кафяви очи, с малко тъга в тях и две големи бръчки върху челото.

– Как няма да продължите?! – едва сега тя се сепна и пребледня. – Ами тогава... как да занеса лекарствата на баща ми? Ако се влоши? Той и сега не е...

– Видяло се е, булка, че ще ни зарежат тук, в градчето. Е, хайде, мене ме остави, до махалата са някакви три километра, а от манастира е още по-близко. Но... за теб ще е по-добре май да се върнеш с автобуса. В големия град все някой ще те приюти...

– А дъщеря ми? Обещах ѝ да си ида. И на двамата обещах...

– Прав е човекът, ще те върна в града – намеси се шофьорът и извади цигара. – Я някой евтин хотел ще се намери, я роднини или познати ще те приютят...

– Ни пари, ни свои хора си имам – завъртя глава Анета и скочи от мястото си. – Ще си вървя аз...

Илюстрация на Ралица Петрова
върху титула на книгата